

Krajowa Sekcja NSZZ „Solidarność” PAN

Pałac Kultury i Nauki, p. 2120
Plac Defilad 1, 00-901 Warszawa
tel.: (0-22) 620-01-34; fax: (0-22) 656-62-74
e-mail: solidpan@pan.pl
<http://www.nszz.pan.pl>

Propozycja nowelizacji ustaw reformujących naukę

Wśród polskich naukowców panuje powszechne przekonanie, że nasza nauka wymaga gruntownej reformy a także racjonalnego oraz znacząco zwiększonego finansowania pochodzącego z trzech niezależnych źródeł: (1) budżetu państwa, (2) środków UE, (3) środków pochodzących od podmiotów gospodarczych. Spodziewaliśmy się stworzenia przez Ustawodawcę, wzorem innych krajów UE, warunków zachęcających podmioty gospodarcze do inwestowania w naukę. Z wielkimi nadziejami oczekiwaliśmy na ostateczny efekt prac legislacyjnych. Oczekiwaliśmy również, że uwagi i wnioski jakie kierowaliśmy do MNiSW, zostaną potraktowane z należytą uwagą. Któż bowiem lepiej od nas, osób mających bogate doświadczenie pracy naukowej zarówno w kraju jak i w licznych ośrodkach zagranicznych, a przez to dysponujących wiedzą o różnych rozwiązaniach systemowych, wie co nam przeszkadza w zwiększeniu efektywności naszej pracy oraz czego potrzebujemy. Niestety, ostateczny wynik tych prac jest mocno rozczarowujący. W pakiecie ustaw reformujących naukę w Polsce znalazły się wysoce niepokojące uregulowania, których wprowadzenie w życie może mieć negatywne skutki. W celu wyeliminowania zapisów, naszym zdaniem wadliwych oraz szkodliwych, przedstawiamy szereg propozycji zmian w ustawach reformujących naukę.

Ustawa o finansowaniu nauki

Art. 42

Jest:

4. Parametry i kryteria oceny jednostek naukowych zależą od ich **wielkości**, rodzaju i profilu naukowego i są dostosowane do specyfiki każdej z czterech grup dziedzin nauki, odrębne dla instytutów naukowych Polskiej Akademii Nauk, Polskiej Akademii Umiejętności, podstawowych jednostek organizacyjnych uczelni, instytutów badawczych i jednostek naukowych, o których mowa w art. 2 pkt 9 lit. f.

Proponowana zmiana:

Wykreślenie słowa „wielkość”

4. Parametry i kryteria oceny jednostek naukowych zależą od ich **wielkości**, rodzaju i profilu naukowego i są dostosowane do specyfiki każdej z czterech grup dziedzin nauki, odrębne dla instytutów naukowych Polskiej Akademii Nauk, Polskiej Akademii Umiejętności, podstawowych jednostek organizacyjnych uczelni, instytutów badawczych i jednostek naukowych, o których mowa w art. 2 pkt 9 lit. f.

Uzasadnienie:

Przy ocenie merytorycznej (osiągane wyniki naukowe mierzone ilością publikacji naukowych w najlepszych na świecie czasopiśmie naukowych, patentów, wdrożeń itp.) wielkość ocenianej jednostki nie ma żadnego znaczenia. **Zgadzać się z ustawodawcą, że niezbędne jest**

stworzenie sprawnego mechanizmu umożliwiającego cykliczne przeprowadzanie merytorycznej kategoryzacji ocenianych jednostek w celu wyłonienia jednostek wiodących w danych dyscyplinach naukowych, pragniemy jednocześnie zwrócić uwagę na potencjalne niebezpieczeństwo związane z zastosowaniem wielkości ocenianych jednostek jako jednego z kryteriów oceny. Może się bowiem okazać, że stworzone zostanie w ten sposób narzędzie do eliminowania jednostek naukowych dobrych merytorycznie ale niewielkich. Wielkość jednostki naukowej nie przekłada się bowiem w prosty sposób na jakość uprawianej w niej nauki. Potwierdzają to liczne przykłady wielkiego sukcesu (również biznesowego) innowacyjnych rozwiązań w zakresie informatyki oraz biotechnologii stworzonych w przysłowiowym „garażu” (np. Microsoft, Google, Cytocell).

Art. 50 i 51

Jest:

Art. 50.

1. Komitet Polityki Naukowej oraz jego członków powołuje Minister.

Art. 51.

Do zadań Komitetu Polityki Naukowej należy:

- 1) udzielanie pomocy Ministrowi przy opracowywaniu dokumentów dotyczących strategii rozwoju nauki oraz polityki naukowej i innowacyjnej;
- 2) udzielanie pomocy Ministrowi przy opracowywaniu projektu budżetu państwa i planu finansowego, o których mowa w art. 6 ust. 1;
- 3) opiniowanie planów działalności Centrum Nauki i Centrum Rozwoju;
- 4) merytoryczna ocena sprawozdań z działalności Centrum Nauki i Centrum Rozwoju;
- 5) opiniowanie projektów aktów normatywnych dotyczących rozwoju nauki i innowacyjności;
- 6) sporządzanie opinii i ocen w sprawach określonych przez Ministra lub z własnej inicjatywy;

Proponowana zmiana:

Przereagowanie art. 50 i art.51 w celu jasnego określenia kompetencji Komitetu Polityki Naukowej. W obecnym brzmieniu kompetencje KPN częściowo pokrywają się z kompetencjami Ministra.

Uzasadnienie:

Art. 50 i 51 są nieprecyzyjne ponieważ nie określają kompetencji KPN. Nie wiadomo czym różnić się ma strategia rozwoju nauki, przy tworzeniu której Ministrowi ma pomagać KPN (art. 51 pkt.1) od Krajowego Programu Badań opracowywanego przez Ministra po zasięgnięciu opinii Polskiej Akademii Nauk, Konferencji Rektorów Akademickich Szkół Polskich, Rady Głównej Szkolnictwa Wyższego, Rady Głównej Instytutów Badawczych i organizacji samorządu gospodarczego (art. 4).

Z art. 29 wynika, że KPN ma pełnić funkcje opiniodawczo-doradcze. Funkcje opiniodawczo-doradcze pełni również na potrzeby Ministra cały szereg innych ciał: PAN, KRASP, RGSW, RGIB. Zgodnie z art. 52 Minister powołuje również, stosownie do potrzeb, zespoły specjalistyczne lub interdyscyplinarne, zespoły doradcze oraz zespoły zadaniowe. Uważamy, że kompetencje KPN powinny zostać dookreślone, a ciało to powinno być reprezentacją środowiska naukowego i nie pochodzić z politycznego nadania.

Ustawa o NCN

Art. 12.

Jest:

3. W skład Zespołu Identyfikującego **moga być** powołane osoby:

- 1) o uznanym światowym dorobku naukowym;
- 2) aktywne zawodowo i prowadzące badania naukowe;
- 3) reprezentujące różne grupy dziedzin i różne środowiska naukowe;
- 4) cieszące się nieposzlakowaną opinią;
- 5) niepozostające w związku małżeńskim, pokrewieństwie lub powinowactwie do drugiego stopnia włącznie z członkami Rady, Zespołów Ekspertów, Dyrektorem lub Koordynatorami Dyscyplin;
- 6) niepozostające z członkami Rady, Zespołów Ekspertów, Dyrektorem lub Koordynatorami Dyscyplin w takim stosunku prawnym, który może mieć wpływ na ich prawa lub obowiązki.

Proponowana zmiana:

3. W skład Zespołu Identyfikującego **moga być wyłącznie** powołane osoby:

- 1) o uznanym **międzynarodowym lub krajowym (w przypadku dziedzin o wyłącznie krajowym zasięgu)** dorobku naukowym;
- 2) aktywne zawodowo i prowadzące badania naukowe;
- 3) reprezentujące różne grupy dziedzin i różne środowiska naukowe;
- 4) cieszące się nieposzlakowaną opinią;
- 5) niepozostające w związku małżeńskim, pokrewieństwie lub powinowactwie do drugiego stopnia włącznie z członkami Rady, Zespołów Ekspertów, Dyrektorem lub Koordynatorami Dyscyplin;
- 6) niepozostające z członkami Rady, Zespołów Ekspertów, Dyrektorem lub Koordynatorami Dyscyplin w takim stosunku prawnym, który może mieć wpływ na ich prawa lub obowiązki.

Uzasadnienie:

Zmiana ma na celu doprecyzowanie przepisu. W brzmieniu obecnym możliwe będzie bowiem powołanie do Zespołu Identyfikującego osób bez dorobku, nieaktywnych zawodowo, o złej opinii, będących w stosunku prawnym lub rodzinnym z członkami Rady itd.

Z kolei art. 12 ust. 3 pkt 1. wymaga uwzględnienia specyfiki nauk humanistycznych w obrębie, których prowadzone są wartościowe badania o ograniczonym zasięgu międzynarodowym (np. lingwistyka). Pozostawienie wymogu w obecnym brzmieniu „o uznanym światowym dorobku” zaowocowałoby brakiem reprezentacji tych nauk w Zespole Identyfikującym.

Art. 24.

Jest:

2. W szczególnych przypadkach Koordynator Dyscyplin, po zasięgnięciu opinii Zespołu Ekspertów, **może dokonać zmian kolejności projektów badawczych na liście rankingowej**. Koordynator Dyscyplin przedkłada Dyrektorowi do zatwierdzenia zmienioną listę rankingową wraz z pisemnym uzasadnieniem.

Proponowana zmiana:

Usunięcie całego ust. 2.

Uzasadnienie:

Należy zwrócić uwagę na fakt, że Koordynator Dyscyplin poprzez decyzję o zmianach na listach rankingowych projektów badawczych może w istotny sposób wpływać nie tylko na los i przebieg kariery zawodowej poszczególnych badaczy ale również na status zatrudniających ich jednostek naukowych pośrednio wpływając na ich kategoryzację.

Ponadto, analizując treść:

Art. 11 ust. 4

„Dyrektor zatwierdza przedłożone przez Koordynatora Dyscyplin listy rankingowe, o których mowa w art. 24 ust. 1 pkt 6 oraz ust. 2, i zawiera umowy o realizację i finansowanie projektów badawczych oraz umowy, o których mowa w art. 35 ust. 1.”

a także

Art. 31.

„Koordynator Dyscyplin zamieszcza na stronie podmiotowej Centrum w Biuletynie Informacji Publicznej informacje o wnioskach złożonych w konkursach na realizację projektów badawczych i wynikach tych konkursów zawierające:

- 1) tytuł złożonego wniosku;*
- 2) imię i nazwisko kierownika projektu badawczego oraz nazwę podmiotu, o którym mowa w art. 10 ustawy z dnia 30 kwietnia 2010 r. o zasadach finansowania nauki, będącego wnioskodawcą;*
- 3) pozycję na liście rankingowej uzyskaną przez projekt badawczy skierowany do finansowania;*
- 4) wysokość środków finansowych proponowanych do przyznania na poszczególne projekty badawcze przez Koordynatora Dyscyplin i przyznanych przez Dyrektora.*

można dojść do wniosku, że w rękach Koordynatorów Dyscyplin znajdzie się ogromna władza gdyż to oni będą proponować wysokość środków na dany grant i oni będą mogli zmieniać kolejność projektów badawczych na liście rankingowej, natomiast rola Dyrektora ograniczać się będzie do zatwierdzania przedłożonych im przez Koordynatorów Dyscyplin list rankingowych oraz propozycji finansowania poszczególnych projektów badawczych. Nie wiadomo również jak będą rozwiązywane ewentualne rozbieżności stanowisk pomiędzy Koordynatorem Dyscypliny a Dyrektorem odnośnie zasadności zmian pozycji projektów badawczych na liście rankingowej oraz wielkości proponowanego finansowania danych projektów badawczych.

Pojęcie „w szczególnych przypadkach” jest całkowicie nieostre i pozostawia ogromne pole do nadużyć.

Co więcej, umożliwienie Koordynatorom Dyscyplin dokonywania zmian na listach rankingowych podważać może zaufanie do pracy Zespołów Ekspertów.

Zakres obowiązków i kompetencji Koordynatorów Dyscyplin jest precyzyjnie określony w art. 24 ust. 1 i brak podstaw do dawania Koordynatorom Dyscyplin prawa do zmian kolejności projektów badawczych na listach rankingowych.

W przypadku ewentualnej błędnej oceny zgłoszonego projektu badawczego dokonanej przez Zespół Ekspertów, skutkującej niewłaściwą pozycją na liście rankingowej (zbyt niską lub zbyt wysoką), ze społecznego punktu widzenia lepiej będzie skorygować ten błąd poprzez odwołanie się wnioskodawcy od wadliwej oceny Ekspertów niż poprzez ustawowe zezwolenie Koordynatorowi Dyscypliny do ingerowania w kolejność projektów na liście rankingowej. Koniecznym wydaje się stworzenie ram prawnych dla umożliwienia odwoływania się od wadliwych merytorycznych ocen projektów dokonywanych przez Zespół Ekspertów. **Przepisy art. 33 nie gwarantują takiej możliwości. Praktyka odwoławcza stosowana pod rządami dotychczasowych ustaw ograniczała rozpatrywanie odwołań wyłącznie do badania ewentualnych naruszeń formalnych,** a więc bez dania autorom projektów badawczych możliwości odwołania się od merytorycznej błędnej oceny.

Art. 33.

Jest:

3. Komisja Odwoławcza Rady podejmuje decyzję w sprawie przyznania lub odmowy przyznania środków finansowych nie później niż w terminie 3 miesięcy od dnia złożenia odwołania.

Proponowana zmiana:

Uzupełnienie ust. 3 o „rozpatrując zasadność złożonego odwołania zarówno pod względem formalnym jak i merytorycznym”.

3. Komisja Odwoławcza Rady podejmuje decyzję w sprawie przyznania lub odmowy przyznania środków finansowych nie później niż w terminie 3 miesięcy od dnia złożenia odwołania **rozpatrując zasadność złożonego odwołania zarówno pod względem formalnym jak i merytorycznym.**

Uzasadnienie:

Szybko rozwijająca się nauka powoduje, że innowacyjność niektórych wniosków może zostać niedostrzeżona przez Zespół Ekspertów. Nie zawsze też skład Zespołu zostanie dobrany właściwie, czyli w sposób gwarantujący odpowiednie merytoryczne kwalifikacje osób oceniających wnioski. Na takie niebezpieczeństwo mogą być szczególnie narażone wnioski interdyscyplinarne. W związku z tym konieczne jest zagwarantowanie merytorycznej weryfikacji oceny wniosków w drodze odwołania.

Ustawa o PAN

Art. 17.

Jest:

3. Na posiedzenia Prezydium Akademii mogą być zapraszani z głosem doradczym przedstawiciele organów administracji rządowej, których zakres działalności związany jest z funkcjonowaniem Akademii oraz przedstawiciele komisji parlamentarnych właściwych ze względu na zakres działalności Akademii.

Proponowana zmiana:

Uzupełnienie ust. 3 o „oraz przedstawiciele związków zawodowych, po jednym z każdego związku.”

3. Na posiedzenia Prezydium Akademii mogą być zapraszani z głosem doradczym przedstawiciele organów administracji rządowej, których zakres działalności związany jest z funkcjonowaniem Akademii, przedstawiciele komisji parlamentarnych właściwych ze względu na zakres działalności Akademii **oraz przedstawiciele związków zawodowych, po jednym z każdego związku.**

Uzasadnienie

Niżej przedstawiono łączne uzasadnienie proponowanych zmian w art. 17 i art.56.

Art. 56.

Jest:

1. W skład rady naukowej instytutu wchodzi, z głosem stanowiącym:

- 1) osoby z tytułem naukowym lub stopniem naukowym doktora habilitowanego zatrudnione w instytucie w pełnym wymiarze czasu pracy lub wybierani przez nie przedstawiciele;
- 2) członkowie Akademii wskazani do udziału w pracach rady naukowej instytutu przez wydział właściwy ze względu na specjalność naukową instytutu;

- 3) osoby z tytułem naukowym, stopniem naukowym doktora habilitowanego lub doktora, specjaliści z różnych dziedzin życia gospodarczego i społecznego oraz praktycznego zastosowania nauki, niezatrudnione w instytucie albo zatrudnione w nim w niepełnym wymiarze czasu pracy, wybrane przez osoby wymienione w pkt 1 i 2;
 - 4) wybrani przedstawiciele innych pracowników naukowych zatrudnionych w instytucie w pełnym wymiarze czasu pracy;
 - 5) wybrany przedstawiciel doktorantów, jeżeli instytut prowadzi studia doktoranckie;
 - 6) dyrektor instytutu i jego zastępcy do spraw naukowych;
 - 7) wskazane przez przewodniczącego centrum, odpowiedniego ze względu na specjalność naukową, nie więcej niż cztery osoby spoza instytutu wyróżniające się wiedzą i znaczącym dorobkiem w dziedzinie objętej zakresem działania instytutu, posiadające co najmniej stopień naukowy doktora.
2. Statut instytutu określa liczbę członków rady naukowej, jednak nie większą niż pięćdziesiąt osób, w tym nie mniej niż 30% osób spoza instytutu, udział w niej osób, o których mowa w ust. 1 pkt 1, 3 i 4, oraz tryb ich wyboru.
3. Rada naukowa wybiera przewodniczącego i jego zastępców oraz sekretarza. Funkcji tych nie może pełnić dyrektor instytutu ani jego zastępcy.
4. Kadencja rady naukowej trwa 4 lata i rozpoczyna się z początkiem roku kalendarzowego.

Proponowane zmiany:

Zmiana 1:

Dodanie ustępu 2 o brzmieniu:

„2. W posiedzeniach rady naukowej uczestniczą, z głosem doradczym przedstawiciele związków zawodowych działających w tym instytucie, po jednym z każdego związku.”

Zmiana 2:

Zmiana numeracji kolejnych ustępów art. 56 (numeracja ustępów przed zmianą: 2, 3, 4) w związku z wprowadzeniem dodatkowego ustępu (patrz *zmiana 1*; numeracja ustępów po zmianie: 3, 4, 5))

Uzasadnienie zmian art. 17 i art. 56:

Zgodnie z obecnie obowiązującym art. 84 ustawy o PAN, Akademia prowadzi samodzielną gospodarkę finansową, w oparciu o przepisy ustawy z dnia 30 kwietnia 2010 r. o zasadach finansowania nauki oraz ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych (Dz. U. Nr 157, poz. 1240 oraz z 2010 r. Nr 28, poz. 146). Owa autonomia finansowa PAN oparta jest na corocznym planie finansowym, uchwalonym przez Prezydium Akademii (art. 19 ust. 2 pkt 3 ustawy o PAN), który podlega zatwierdzeniu, w ciągu 21 dni, przez właściwego ministra do spraw nauki. Konsekwentnie, podstawą gospodarki finansowej instytutów PAN jest także plan finansowy, który jednostronnie ustala dyrektor po zasięgnięciu opinii rady naukowej (art. 84 ust. 8). Wskazany roczny plan, oprócz przychodów z prowadzonej działalności i dotacji z budżetu państwa czy budżetów jednostek samorządu terytorialnego, obejmuje także koszty, a wśród nich wynagrodzenia i składki od nich naliczane (art. 84 ust. 2 pkt 3).

Prezydium Akademii, jak wspomniano, uchwała plany finansowe Akademii i rozpatruje sprawozdania z ich wykonania, wpływa zatem w sposób stanowczy i bezpośredni na zasady, u podstaw których leżą reguły określania wysokości wynagrodzenia za pracę, w danym roku budżetowym. Zgodnie z art. 17 ust. 1 ustawy, w skład Prezydium Akademii wchodzi Prezes Akademii, wiceprezesi Akademii, po jednym przedstawicielu każdego z wydziałów, wybranym przez Zgromadzenie Ogólne Akademii, prezesi oddziałów Akademii, przedstawiciel dyrektorów jednostek naukowych Akademii, przewodniczący rad kuratorów, oraz Kanclerz Akademii. Ponadto na posiedzenia Prezydium Akademii mogą być zapraszani z głosem doradczym przedstawiciele organów administracji rządowej, których zakres działalności związany jest z funkcjonowaniem Akademii oraz przedstawiciele komisji parlamentarnych właściwych ze względu na zakres działalności Akademii. Zastanawia, w prezentowanym składzie, brak jakiegokolwiek reprezentacji związkowej zarówno na poziomie

prezydium jak i instytutu. Pominięcie tak istotnego partnera społecznego, którego ustawa pozbawia prawa do informacji i konsultacji w zakresie zbiorowych interesów pracowników PAN, na tym etapie procedowania nad budżetem, jest poważnym mankamentem niedawno przyjętej ustawy. **Udział reprezentacji pracowniczej, w tym wypadku związków zawodowych, przy uchwalaniu planu finansowego to w istocie zachowanie równowagi i stabilności procesów zarządzania oraz zapewnienie pokoju społecznego.** Nadmienić należy, że w szkolnictwie wyższym, udział związków zawodowych z głosem doradczym, w pracach Senatu Uczelni, zagwarantowany jest ustawowo (art. 61 ust. 7 ustawy prawo o szkolnictwie wyższym).

W załączeniu opinia prawna.

Art. 38.

Jest:

1. W celu promowania badań naukowych i prac rozwojowych prowadzonych przez wybitnych młodych przedstawicieli nauki polskiej tworzy się akademię młodych uczonych.
2. Szczegółowe zasady wyboru członków i organów akademii młodych uczonych, zakres jej działania i strukturę organizacyjną określa statut Akademii.
3. Akademia młodych uczonych liczy nie więcej niż 10% ustawowej liczby członków krajowych Akademii.

Proponowana zmiana:

Usunięcie całego Art.38.

Uzasadnienie:

Artykuł ten wprowadza parytet pod nazwą Młodzi Uczeni. Brak jednak przesłanek merytorycznych potwierdzających zasadność wprowadzenia tego parytetu. Uzasadnionym natomiast wydaje się zapewnienie odpowiednich środków finansowych oraz wypracowanie i wprowadzenie w życie mechanizmów promujących badania naukowe i prace rozwojowe prowadzone przez wybitnych przedstawicieli nauki polskiej bez względu na ich wiek, płeć czy inne kryteria pozanaukowe.

Uważamy, że reprezentacja młodych uczonych w Zgromadzeniu Ogólnym PAN powinna wzrosnąć, jednakże tryb osiągnięcia tego celu powinien być przedmiotem wewnętrznych uregulowań korporacji (regulamin) a nie wprowadzany drogą ustawową.

Art. 57.

Jest:

1. Instytuty współpracują w ramach centrów Akademii, zwanych dalej „centrami”.
2. **W skład centrów mogą także wchodzić** uczelnie, instytuty badawcze, o których mowa w ustawie z dnia 30 kwietnia 2010 r. o instytutach badawczych, **przedsiębiorcy prowadzący badania naukowe i prace rozwojowe** oraz zagraniczne instytucje naukowe.

Proponowane zmiany:

Zmiana 1:

Zastąpienie w ust. 1 „współpracują” słowami „mogą współpracować”.

1. Instytuty **mogą współpracować** w ramach centrów Akademii, zwanych dalej „centrami”.

Zmiana 2:

Koniecznym wydaje się opracowanie zapisów zabezpieczających przed wejściem do Centrów przedsiębiorców zainteresowanych np. wyłącznie majątkiem instytutów i pozorujących w tym celu badania naukowe i/lub prace rozwojowe.

Uzasadnienie zmiany 1:

Istnieją różne formy współpracy pomiędzy placówkami naukowymi np. poprzez wspólne projekty badawcze. Sformułowanie w brzmieniu obecnym narzuca centra jako jedyną formę współpracy.

Uzasadnienie zmiany 2:

Instytuty PAN w myśl znowelizowanej ustawy dysponować będą znacznym majątkiem. Przypadków przejmowania majątków firm i instytucji państwowych przez przedsiębiorców za pomocą różnorodnych działań, zarówno mieszczących się w przepisach prawnych jak i naruszających prawo, było w Polsce w podczas ostatnich 20 lat bardzo dużo.

Złe doświadczenia ze współpracy z developerami są również udziałem PAN. Badana przez NIK tzw. afera apartamentowca przy ul. Jazgarzewskiej 17 w Warszawie wykazała niewłaściwe gospodarowanie przez PAN majątkiem oraz sprzedaż prawa do użytkowania wieczystego tej nieruchomości pomimo braku zgody Ministra Skarbu Państwa. NIK uważa, że zapisy umowy zawartej w 2000 r. o wspólnym przedsięwzięciu PAN i firmy Keram stwarzały ryzyko zaciągnięcia znacznych zobowiązań finansowych przez PAN na rzecz Kramu, przyjęto bowiem, że strony nie mogą wypowiedzieć umowy zaś, za jej zerwanie groziły wysokie kary.

Instytut Centrum Medycyny Doświadczalnej i Klinicznej PAN na gruncie użyczonym mu przez akademię na cele statutowe postanowił wybudować apartamentowiec. Jako partnera inwestycji wybrał firmę Keram Development z kapitałem zakładowym 5 tys. zł, która wcześniej mieszkań nie budowała. W umowie zapisano, że w razie odstąpienia od inwestycji instytut ma zapłacić karę w wysokości 15 % wartości inwestycji.

W trakcie procesu inwestycyjnego IMDiK PAN postanowił wycofać się z inwestycji a za nieudokumentowane długi wobec partnera miał mu zapłacić 8 mln zł. W zamian za odstąpienie od żądań Keram postanowił przejąć należący do PAN grunt. Pomysłowi temu sprzeciwił się minister skarbu. Uznał, że rozwiązanie jest niekorzystne, a PAN może pozbyć się działki tylko w drodze przetargu. Nie mogąc przekazać działki inwestorowi, PAN wykorzystwała przepis mówiący, że zgoda ministra na rozporządzanie majątkiem nie jest konieczna, gdy wartość transakcji nie przekracza 50 tys. euro. Przyszłym mieszkańcom apartamentów zaproponowano więc ułamkowy udział w gruncie. Keram jako inwestor zastępczy prowadził budowę a instytut PAN sprzedawał mieszkania.

Według resortu skarbu dzielenie nieruchomości na części tak, aby wartość każdej transakcji nie przekraczała 50 tys. euro, budzi podejrzenie, że doszło do obejścia prawa a więc czynność ta może być uznana za nieważną.

Art. 83.

Jest:

1. Akademia i jej instytuty mogą, w celu komercjalizacji wyników badań naukowych i prac rozwojowych oraz prowadzenia działań z zakresu transferu technologii i promocji nauki, za zgodą ministra właściwego do spraw nauki, tworzyć spółki, obejmować lub nabywać i posiadać udziały oraz akcje spółek handlowych.

Proponowana zmiana:

Koniecznym wydaje się opracowanie zapisów zabezpieczających przed zakupem akcji podmiotu i/lub wejściem w spółkę z podmiotem będącym w złej kondycji finansowej.

Uzasadnienie:

Pouczający przykład ogromnych strat finansowych jakie poniósł Związek Artystów Scen Polskich w wyniku zakupu akcji upadającej spółki powinien być dobitnym ostrzeżeniem przed konsekwencjami braku zapisów zabezpieczających Akademię oraz instytuty PAN przed pochopnym zakupem akcji, obligacji czy udziałów spółek handlowych. Należy zwrócić

uwagę na fakt, że Dyrektorzy instytutów wyłaniany są w drodze konkursu na podstawie oceny ich dorobku naukowego oraz organizacyjnego i nie są ani merytorycznie ani mentalnie przygotowani do skomplikowanych i wielce ryzykownych operacji finansowych. Pomnażanie kapitału nie jest zresztą ich zadaniem. Ich zadaniem jest kierowanie placówką naukową w sposób zapewniający prawidłowe jej funkcjonowanie i wypełnianie zadań określonych ustawą (prowadzenie badań naukowych).

Również władze ZASP nie posiadały merytorycznego oraz mentalnego przygotowania do dokonywania ryzykownych inwestycji finansowych. Głównemu księgowemu ZASP Piotrowi Kuriata warszawska prokuratura okręgowa zarzuca, że nie zachowując należytej ostrożności w inwestycjach finansowych naraził ZASP na straty, które przekroczyły roczny budżet związku. Natomiast były prezes Kazimierz Kaczor i były skarbnik związku Cezary Morawski odpowiadają za brak nadzoru nad działaniami księgowego. Piotr Kuriata w 2002 roku podjął decyzję o zakupie obligacji Stoczni Szczecińskiej Porta Holding SA o łącznej wartości 9 milionów złotych. Prokuratura podkreśla, że posunięcie to naraziło ZASP na utratę środków, bo były to krótkoterminowe obligacje wysokiego ryzyka. Związek stracił całą kwotę, gdyż zbankrutowana stocznia nie wykupiła papierów.

Art. 84.

Jest:

1. Akademia prowadzi samodzielną gospodarkę finansową. Podstawą gospodarowania środkami, o których mowa w art. 79 ust. 1 i 3, jest plan finansowy, zwany dalej „planem”.

2. Roczny plan obejmuje:

- 1) przychody z prowadzonej działalności;
- 2) dotacje z budżetu państwa lub budżetów jednostek samorządu terytorialnego;
- 3) koszty, w tym:
 - a) wynagrodzenia i składki od nich naliczane,
 - b) **płatności odsetkowe wynikające z zaciągniętych zobowiązań**

Proponowana zmiana:

Koniecznym wydaje się opracowanie zapisów zapewniających płynność finansową i zabezpieczających przed niekontrolowanym i naruszającym bezpieczeństwo finansowe zaciąganiem przez Akademię kredytów oraz innych zobowiązań majątkowych.

Uzasadnienie:

Obecny globalny kryzys finansowy został spowodowany przez nadmierne zadłużanie się osób fizycznych, prawnych oraz całych państw.

Art. 94.

Jest:

3. Podjęcie przez pracownika naukowego **dodatkowego zatrudnienia** w ramach stosunku pracy lub **prowadzenie działalności gospodarczej** bez uzyskania **wcześniejszej** zgody dyrektora jednostki naukowej stanowi podstawę rozwiązania stosunku pracy za wypowiedzeniem w jednostce naukowej stanowiącej podstawowe miejsce pracy.

Proponowana zmiana:

Wykreślenie punktu 3.

Uzasadnienie:

Zapis w obecnym brzmieniu narusza konstytucyjnie zagwarantowaną wolność działalności gospodarczej i nie uwzględnia sytuacji pracowników naukowych, którzy podjęli działalność

gospodarczą **przed** wprowadzeniem wymogu uzyskania zgody. Ustawodawca uznał także, że powyższy zakaz nie obejmuje pracowników naukowych, którzy podejmują dodatkowe zatrudnienie w urzędach państwowych i innych instytucjach wyszczególnionych w art. 94 ust.6. Takie podejście rodzi jednak pytanie czy nie nastąpiło tu naruszenie zasady konstytucyjnej równości obywateli wobec prawa.

Podstawą ustroju gospodarczego Rzeczypospolitej Polskiej jest społeczna gospodarka rynkowa oparta na wolności działalności gospodarczej. Wolność gospodarcza przysługuje każdemu na równych prawach. Wolność prowadzenia działalności gospodarczej należy do wolności konstytucyjnie chronionych. Wolności tego rodzaju mogą być ograniczane tylko w drodze ustaw i tylko wtedy, gdy jest to konieczne w demokratycznym państwie dla jego bezpieczeństwa lub porządku publicznego bądź dla ochrony środowiska, zdrowia i moralności publicznej albo wolności i praw innych osób. Ograniczenia te w świetle art. 32 Konstytucji nie mogą naruszać istoty wolności. Ustawodawca nie ma zatem pełnej swobody we wprowadzaniu ograniczeń w wykonywaniu działalności gospodarczej. Ograniczenia mogą być wprowadzane tylko ze względu na ważny interes publiczny. Nakładane przez państwo ograniczenia muszą wynikać z rzeczywistej potrzeby i być wprowadzane dla dobra ogółu. Możliwe są więc, gdy swoboda działalności gospodarczej godzi w jakikolwiek interes uznany przez ustawodawcę za zasługujący na obronę, a istnieją racjonalne względy oraz merytoryczne uzasadnienie ograniczenia. Przez interes publiczny należy rozumieć interes wszystkich ludzi w państwie, gdzie zapewniona jest realizacja określonych, legitymowanych interesów ogółu, zorganizowanego w konkretnej postaci z poszanowaniem wolności jednostki jako niezbywalnej części składowej dobra publicznego. Ustawodawca nie uzasadnił konieczności ograniczenia wolności gospodarczej tej części społeczeństwa jaką są pracownicy naukowcy.

Wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 28.04.2009 (K 27/07) dotyczący wniosku Komisji Krajowej NSZZ "Solidarność" o zbadanie zgodności z Konstytucją RP ograniczenia ustawą z dnia 27 lipca 2005 r. - Prawo o szkolnictwie wyższym, prawa do podejmowania dodatkowego zatrudnienia przez nauczycieli akademickich i prowadzenia przez nich działalności gospodarczej, jasno **potwierdził, że skarżone przepisy ograniczają konstytucyjne wolności:**

"6.2.1. Kwestionowane przepisy bez wątpienia stanowią ograniczenia wskazanych przez wnioskodawcę konstytucyjnych wolności, a mianowicie wolności pracy oraz wolności prowadzenia działalności gospodarczej."

Jednocześnie Trybunał Konstytucyjny nie podzielił stanowiska KK NSZZ „Solidarność”, że wprowadzenie tych ograniczeń nie jest uzasadnione ważnym interesem publicznym ponieważ uznał, że:

„wynikające z kwestionowanych przepisów ograniczenia praw i wolności konstytucyjnych są uzasadnione wolnościami i prawami innych osób, a szczególnie prawem do nauki, wyrażonym w art. 70 ust. 1 Konstytucji. Prawo do nauki powinno być także interpretowane, w kontekście ograniczenia wolności prowadzenia działalności gospodarczej, jako ważny interes publiczny w rozumieniu art. 22 Konstytucji.”

Długi wywód TK sprowadzający się w swej istocie do stwierdzenia, że „wieloletowość prowadzi, bo musi prowadzić, do obniżania standardu nauczania w uczelniach” naruszając w ten sposób wolności konstytucyjne i prawa innych osób a szczególnie prawo do nauki **nie ma w pełni zastosowania do pracowników naukowych PAN.**

Choć instytuty PAN mogą prowadzić studia doktoranckie, studia podyplomowe oraz inną działalność z zakresu kształcenia (art.50 ust.4 ustawy o PAN) nie są jednak do prowadzenia tych form kształcenia zobowiązane. Z powodu braku środków w wielu instytutach PAN nie są prowadzone studia doktoranckie. Ustawowe ograniczanie wolności pracowników naukowych do dodatkowego zatrudnienia i prowadzenia działalności gospodarczej jest więc

nieuzasadnione w sytuacji gdy zatrudniający pracowników naukowych instytut PAN nie podejmuje zadań w zakresie kształcenia.

Brak jasnej wykładni Ministerstwa Finansów skutkujący bardzo różnymi decyzjami Urzędów Skarbowych dotyczącymi tego jakie czynności są uznawane za działalność gospodarczą, może spowodować w placówkach naukowych chaos decyzyjny, zdeorganizować ich pracę a także narazić je na roszczenia odszkodowawcze ze strony pracowników. **Okazuje się bowiem, że czynności częstokroć wykonywane przez pracowników naukowych i ściśle związane z ich pracą naukową takie jak pisanie recenzji, opracowań czy ekspertyz może zostać zakwalifikowane jako działalność gospodarcza z racji częstotliwości ich wykonywania.** W podobny sposób bywa traktowany przez niektóre Urzędy Skarbowe wynajem lokali.

W art. 94 ust. 6 znajduje się lista wyłączeń spod rygoru ust. 3 („Podjęcie przez pracownika naukowego dodatkowego zatrudnienia w ramach stosunku pracy lub prowadzenie działalności gospodarczej bez uzyskania wcześniejszej zgody dyrektora jednostki naukowej stanowi podstawę rozwiązania stosunku pracy za wypowiedzeniem w jednostce naukowej stanowiącej podstawowe miejsce pracy.”). I tak np. pracownik instytutu PAN zatrudniony dodatkowo w organach wymiaru sprawiedliwości nie ma obowiązku informowania swego pracodawcy o dodatkowym zatrudnieniu podczas gdy np. prowadzenie przez specjalistę od metod numerycznych wykładów z tej specjalności na uczelni technicznej wymaga zgody Dyrektora macierzystej placówki PAN. Takie zróżnicowane podejście rodzi pytanie czy nie nastąpiło tu naruszenie zasady konstytucyjnej równości obywateli wobec prawa.

Art. 94 promuje ponadto zatrudnienie niepracownicze (umowa zlecenia, umowa o dzieło) i prowadzi do odchodzenia od zatrudnienia pracowniczego z negatywnymi skutkami dla ZUS. Tak więc przepis ten nie zlikwiduje dodatkowego zatrudnienia (zwłaszcza w sytuacji skandalicznie niskich zarobków pracowników naukowych) a może być źródłem patologii.

Art. 101.

Jest:

2. Rozwiązanie stosunku pracy z mianowanym pracownikiem naukowym, z zachowaniem trzymiesięcznego okresu wypowiedzenia, może nastąpić w przypadku:
- 2) wszczęcia postępowania w sprawie likwidacji instytutu;
 - 3) otrzymania przez mianowanego pracownika naukowego, w okresie nie krótszym niż rok, dwóch kolejnych ocen negatywnych, o których mowa w art. 96;
 - 4) **podjęcia dodatkowego zatrudnienia lub prowadzenia działalności gospodarczej bez uzyskania zgody dyrektora**, o której mowa w art. 94 ust. 3;
4. Stosunek pracy z mianowanym pracownikiem naukowym może być rozwiązany również **z innych ważnych przyczyn**, po uzyskaniu zgody rady naukowej instytutu.

Proponowana zmiana:

Wykreślenie z punktu 2 podpunktu 4) oraz wykreślenie punktu 4.

Uzasadnienie:

Tryb rozwiązywania stosunku pracy z pracownikiem mianowanym jest szczegółowo opisany art. 39. i nie wymaga dodatkowych regulacji.

Odnosnie punktu 2 podpunkt 4) – patrz wyżej (uzasadnienie proponowanych zmian w Art. 94).

Odnosnie punktu 4 - pojęcie „inne ważne przyczyny” jest bardzo pojemne i niejasne. Określenie „z innych ważnych przyczyn” jest klauzulą niedookreśloną, która podlega interpretacji - z przepisu tego nie wynika wprost, że dotyczy rozwiązania stosunku pracy za wypowiedzeniem. Istnieje poważne niebezpieczeństwo, że przepis ten może być

wykorzystywany do rozwiązania stosunku pracy z mianowanymi pracownikami naukowymi, którzy okażą się z różnych względów „niewygodnymi” dla kierownika danej jednostki naukowej.

Art. 104.

Jest:

Zasady wynagradzania pracowników instytutów określa się w zakładowych układach zbiorowych pracy albo w zakładowych regulaminach wynagradzania.

Proponowana zmiana:

w art. 104 dotychczasową treść oznacza się jako ust. 1 i dodaje się ust. 2 w brzmieniu:

"2. Warunki wynagradzania za pracę i przyznawania innych świadczeń związanych z pracą dla pracowników instytutów **do czasu objęcia ich układem zbiorowym pracy lub regulaminem wynagradzania** określi, w drodze rozporządzenia, minister właściwy do spraw nauki w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw pracy, ustalając wysokość minimalnej i maksymalnej stawki wynagrodzenia zasadniczego w odniesieniu do poszczególnych stanowisk oraz wysokość i warunki przyznawania innych składników wynagrodzenia tak, aby wysokość przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w instytucie, w poszczególnych grupach pracowników w relacji do kwoty bazowej określanej w ustawie budżetowej dla pracowników wymienionych w art. 5 pkt 1 lit. a ustawy z dnia 23 grudnia 1999 r. o kształtowaniu wynagrodzeń w państwowej sferze budżetowej oraz o zmianie niektórych ustaw (Dz. U. Nr 110, poz. 1255, z późn. zm.) nie była niższa niż określona w ust.3

3. Wysokość stawki przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w jednostkach PAN

- 1) w grupie stanowisk profesorów - od 391,8 %,
- 2) w grupie stanowisk adiunktów, starszych kustoszy dyplomowanych, starszych dokumentalistów dyplomowanych, kustoszy dyplomowanych i dokumentalistów dyplomowanych, a także adiunktów bibliotecznych i adiunktów dokumentacji i informacji naukowej - od 261,2 %,
- 3) w grupie stanowisk asystentów, asystentów bibliotecznych, asystentów dokumentacji i informacji naukowej - od 130,6 %,
- 4) w grupie pracowników niebędących pracownikami naukowymi- od 130,6% - kwoty bazowej określanej w ustawie budżetowej, z uwzględnieniem zasady, że wysokość indywidualnych stawek poszczególnych składników wynagrodzenia pracowników ustala dyrektor.

Uzasadnienie:

W sytuacji narastającego kryzysu gospodarczego, spadku wpływów do budżetu państwa i konieczności cięć wydatków budżetowych, możliwe będzie drastyczne obniżanie płac pracownikom naukowym aż do poziomu ustawowej płacy minimalnej (obecnie 1317 zł brutto).

Nie do przyjęcia jest argumentacja MNiSW, że instytuty mają swobodę ustalania wynagrodzeń na drodze umów pracowników z dyrekcją. Przy utrzymującym się od lat bardzo niskim poziomie finansowania placówek naukowo-badawczych PAN nie waloryzowanym o współczynnik inflacji, nie pokrywającym często nawet kosztów utrzymania budynków oraz specjalistycznego sprzętu niezbędnego do prowadzenia badań, swoboda ustalania wynagrodzeń w praktyce nie istnieje.

Zastanawia nierówność w traktowaniu pracowników naukowych PAN i pracowników uczelni publicznych zatrudnionych na analogicznych stanowiskach - na uczelniach tych obowiązuje bowiem zróżnicowana, zależna od stopnia naukowego, a ponadto zawierająca mechanizm waloryzowania, siatka płac. Jednakże i tu dotacje przekazywane przez MNiSW na systemowe

podwyżki płac na uczelniach nigdy nie pokrywały faktycznych kosztów podwyższenia uposażeń.

Obecna ustawa łamie zasadę równego traktowania pracowników już na poziomie instytutu. Art. 104 wprowadza metodę negocjacyjną a art. 105 metodę jednostronną. Nie dodanie słów „do czasu objęcia ich układem zbiorowym ...” jest w sprzeczności z KP.

Należałoby ujednolicić zasady wynagradzania w art. 104 i 105 wprowadzając jeden model: albo metodę negocjacyjną albo metodę jednostronną. Ustawodawca stosując te dwa modele w jednej ustawie jest niekonsekwentny.

Brak też obiektywnego uzasadnienia dla zróżnicowania zasad wynagradzania pracowników instytutów oraz pracowników pomocniczych jednostek naukowych i innych jednostek organizacyjnych Akademii.

Art. 105.

Jest:

Minister właściwy do spraw nauki w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw pracy określi, w drodze rozporządzenia, warunki wynagradzania pracowników pomocniczych jednostek naukowych i innych jednostek organizacyjnych Akademii oraz tryb przyznawania innych świadczeń związanych z wykonywaną pracą, uwzględniając kwalifikacje poszczególnych osób, pełnione funkcje oraz zakres realizowanych obowiązków.

Proponowana zmiana:

Minister właściwy do spraw nauki w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw pracy do czasu objęcia ich układem zbiorowym pracy lub regulaminem wynagradzania określi, w drodze rozporządzenia, warunki wynagradzania pracowników pomocniczych jednostek naukowych i innych jednostek organizacyjnych Akademii oraz tryb przyznawania innych świadczeń związanych z wykonywaną pracą, uwzględniając kwalifikacje poszczególnych osób, pełnione funkcje oraz zakres realizowanych obowiązków "ustalając wysokość minimalnej i maksymalnej stawki wynagrodzenia zasadniczego w odniesieniu do poszczególnych stanowisk oraz wysokość i warunki przyznawania innych składników wynagrodzenia tak, aby wysokość przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w instytutach, pomocniczych jednostkach naukowych i innych jednostkach organizacyjnych Akademii, w poszczególnych grupach pracowników w relacji do kwoty bazowej określonej w ustawie budżetowej dla pracowników wymienionych w art. 5 pkt 1 lit. a ustawy z dnia 23 grudnia 1999 r. o kształtowaniu wynagrodzeń w państwowej sferze budżetowej oraz o zmianie niektórych ustaw (Dz. U. Nr 110, poz. 1255, z późn. zm.) nie była niższa niż określona w art. 104 ust.3

Uzasadnienie:

Patrz uzasadnienie do zmian proponowanych w art. 104.

Ustawa o instytutach badawczych

Wychodząc z założenia, że nauka w Polsce jest wspólnym dobrem, a także kierowani troską o zapewnienie wysokiego poziomu badań naukowych i rozwojowych uprawianych we wszystkich typach placówek naukowych uważamy, że zasady zatrudniania na stanowiskach naukowych powinny być ujednolicone. Z tego powodu chcemy zwrócić uwagę

Ustawodawcy na pewne rozbieżności w uregulowaniach podobnych kwestii w ustawie o PAN oraz w ustawie o instytutach badawczych.

Celem naszym jest również poszukiwanie sposobów na zwiększenie środków, które mogłyby zasilić NCN oraz NCBR.

Art. 16.

Jest:

5. **W przypadku likwidacji instytutu**, o której mowa w art. 7 ust. 1, **jego majątek**, po zaspokojeniu wierzytelności, **staje się własnością Skarbu Państwa**. O przeznaczeniu majątku decyduje minister nadzorujący w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw nauki oraz ministrem właściwym do spraw Skarbu Państwa, z zastrzeżeniem art. 1

Proponowana zmiana:

5. **W przypadku likwidacji instytutu**, o której mowa w art. 7 ust. 1, **jego majątek**, po zaspokojeniu wierzytelności, **zostaje przekazany przez ministra nadzorującego w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw nauki oraz ministrem właściwym do spraw Skarbu Państwa do NCN i NCBR**.

Dodatkowo należałoby również wprowadzić odpowiednie zmiany w ustawie o NCN a także ustawie o NCBR:

- umożliwiające przejmowanie przez NCN i NCBR majątku likwidowanych instytutów badawczych,
- umożliwiające sprzedaż przez NCN i NCBR otrzymanych nieruchomości zbędnych do wykonywania przypisanych im zadań,
- ograniczające dysponowanie środkami uzyskanymi ze sprzedaży tych nieruchomości **wyłącznie** do finansowania badań naukowych i/lub rozwojowych.

Uzasadnienie:

Przeznaczenie majątku likwidowanych instytutów badawczych na dokapitalizowanie NCN i NCBR zwiększy pulę środków przyznawanych w drodze konkursów na badania naukowe i rozwojowe poprawiając pośrednio sytuację finansową jednostek naukowych prowadzących wartościowe badania. Odbędzie się to bez przekazywania dodatkowych środków z budżetu państwa.

Art. 39

Jest:

4. Żołnierze zawodowi oraz funkcjonariusze służb podlegających ministrowi właściwemu do spraw wewnętrznych mogą zostać oddelegowani do pełnienia służby w instytucie badawczym.

Proponowana zmiana:

Dopisanie na końcu punktu 4. „prowadzącym badania istotne dla obronności i bezpieczeństwa kraju”.

4. Żołnierze zawodowi oraz funkcjonariusze służb podlegających ministrowi właściwemu do spraw wewnętrznych mogą zostać oddelegowani do pełnienia służby w instytucie badawczym prowadzącym badania istotne dla obronności i bezpieczeństwa kraju.

Uzasadnienie:

Brak określenia, iż żołnierze zawodowi oraz funkcjonariusze służb mogą być delegowani wyłącznie do instytutów prowadzących badania związane z obronnością i bezpieczeństwem kraju oznacza w praktyce możliwość oddelegowania funkcjonariuszy służb do każdego instytutu badawczego. Taka sytuacja może stanowić zagrożenie dla wolności badań naukowych prowadzonych przez instytuty badawcze a także prawidłowego wykorzystywania uzyskiwanych wyników naukowych, patentowania wynalazków oraz ich komercjalizacji.

Art. 43

Jest:

1. Pracownikiem naukowym może być osoba zatrudniona na stanowisku:
 - 1) profesora zwyczajnego;
 - 2) profesora nadzwyczajnego;
 - 3) profesora wizytującego;
 - 4) adiunkta;
 - 5) asystenta.
2. Na stanowisku profesora zwyczajnego może być zatrudniona osoba posiadająca tytuł naukowy profesora.
3. Na stanowisku profesora nadzwyczajnego może być zatrudniona osoba posiadająca tytuł naukowy profesora, stopień naukowy doktora habilitowanego lub stopień naukowy doktora.
4. Na stanowisku profesora wizytującego może być zatrudniona osoba, która jest pracownikiem innej instytucji, posiada stopień naukowy doktora habilitowanego lub tytuł naukowy profesora, lub na stałe zamieszkuje za granicą i posiada co najmniej stopień naukowy doktora.
5. Na stanowisku adiunkta może być zatrudniona osoba posiadająca stopień naukowy doktora.
6. Na stanowisku asystenta może być zatrudniona osoba posiadająca tytuł zawodowy magistra lub równorzędny.
7. Zatrudnienie pracownika naukowego jest poprzedzone konkursem. Kryteria i tryb przeprowadzania i ogłaszania konkursu określa statut instytutu. Ogłoszenie o konkursie zamieszcza się także na stronie podmiotowej ministra właściwego do spraw nauki w Biuletynie Informacji Publicznej.
8. Przepisu ust. 7 nie stosuje się do żołnierzy zawodowych i funkcjonariuszy służb podległych ministrowi właściwemu do spraw wewnętrznych.

Proponowana zmiana:

W związku z likwidacją stanowiska docenta proponujemy ujednolicenie zasad zatrudniania na stanowiskach profesora, profesora nadzwyczajnego, profesora wizytującego, adiunkta oraz asystenta i wprowadzenie zapisów takich samych jakie zostały wprowadzone w znowelizowanej 30.04.2010 ustawie o PAN:

Art. 43

1. Pracownikiem naukowym może być osoba zatrudniona na stanowisku:
 - 1) profesora zwyczajnego;
 - 2) profesora nadzwyczajnego;
 - 3) profesora wizytującego;
 - 4) adiunkta;
 - 5) asystenta.
2. Na stanowisku profesora zwyczajnego można zatrudnić osobę, która posiada tytuł naukowy.
3. Na stanowisku profesora nadzwyczajnego można zatrudnić osobę, która posiada stopień naukowy doktora habilitowanego lub tytuł naukowy.
4. Na stanowisku profesora wizytującego można zatrudnić osobę, która:
 - 1) przebywa na urlopie bezpłatnym w innej jednostce naukowej, o której mowa w art. 2 pkt 9 ustawy z dnia 30 kwietnia 2010 r. o zasadach finansowania nauki, i posiada stopień naukowy doktora habilitowanego lub tytuł naukowy, lub
 - 2) na stałe zamieszkuje za granicą i posiada co najmniej stopień naukowy doktora.
5. Zatrudnienie na stanowisku profesora wizytującego nie może być dłuższe niż 3 lata.

5. Na stanowisku adiunkta można zatrudnić osobę, która posiada co najmniej stopień naukowy doktora.
6. Na stanowisku asystenta można zatrudnić osobę, która posiada tytuł zawodowy magistra lub równorzędny.
7. Zatrudnienie pracownika naukowego jest poprzedzone konkursem. Kryteria i tryb przeprowadzania i ogłaszania konkursu określa statut instytutu. Ogłoszenie o konkursie zamieszcza się także na stronie podmiotowej ministra właściwego do spraw nauki w Biuletynie Informacji Publicznej.
8. Przepisu ust. 7 nie stosuje się do żołnierzy zawodowych i funkcjonariuszy służb podległych ministrowi właściwemu do spraw wewnętrznych.

Uzasadnienie :

Instytuty badawcze mają w myśl ustaw reformujących naukę podlegać takim samym ocenom i kategoryzacji jak instytuty PAN oraz wyższe uczelnie prowadzące badania naukowe a także, podobnie jak wszystkie inne jednostki naukowe, ubiegać się o granty badawcze i rozwojowe w ramach konkursów ogłaszanych przez NCN i NCBR . Dlatego trudno znaleźć merytoryczne uzasadnienie dla stosowania w instytutach badawczych innych (mniej rygorystycznych) niż w instytutach PAN oraz wyższych uczelniach zasad zatrudniania na stanowisku profesora nadzwyczajnego oraz profesora wizytującego. **Artykuł 43 w obecnym brzmieniu pozwala na zatrudnienie w instytucie badawczym na stanowisku profesora nadzwyczajnego osoby posiadającej zaledwie stopień naukowy doktora** podczas gdy w pozostałych jednostkach naukowych wymagany jest co najmniej stopień doktora habilitowanego.

Zastanawia również możliwość zatrudnienia na stanowisku profesora wizytującego osoby będącej jednocześnie pracownikiem innej instytucji. Takie liberalne podejście w przypadku profesorów wizytujących, aktywnych zawodowo w innych instytucjach, pozostaje w rażącej sprzeczności z zapisami w artykułach 45 i 47 ustawy mówiącymi o zakazie podejmowania przez pracowników naukowych instytutu badawczego dodatkowego zatrudnienia lub działalności gospodarczej bez wcześniejszego uzyskania zgody dyrektora instytutu. Dziwi także brak ograniczenia czasowego w przypadku zatrudniania profesorów wizytujących: o ile w instytutach PAN profesor wizytujący może być zatrudniony tylko na okres nie dłuższy niż 3 lata (i to pod warunkiem przebywania na urlopie bezpłatnym w macierzystej placówce naukowej), o tyle profesor wizytujący w instytucie badawczym może być zatrudniony bezterminowo, w dodatku pozostając jednocześnie aktywnym (nie urlopowanym) pracownikiem swej macierzystej instytucji.

Art. 45.

Jest:

2. **Rozwiązanie stosunku pracy z mianowanym pracownikiem naukowym**, z zachowaniem trzymiesięcznego okresu wypowiedzenia, może nastąpić w przypadku:

- 4) **podjęcia dodatkowego zatrudnienia lub prowadzenia działalności gospodarczej bez uzyskania zgody dyrektora**, o której mowa w art. 47 ust. 1.

4. **Stosunek pracy z mianowanym pracownikiem naukowym może być rozwiązany również z innych ważnych przyczyn**, po uzyskaniu zgody rady naukowej instytutu.

Proponowana zmiana:

Wykreślenie z punktu 2 podpunktu 4) oraz wykreślenie punktu 4.

Uzasadnienie:

Odnosnie punktu 4 - pojęcie „inne ważne przyczyny” jest bardzo pojemne i niejasne. Określenie „z innych ważnych przyczyn” jest klauzulą niedookreśloną, która podlega interpretacji - z przepisu tego nie wynika wprost, że dotyczy rozwiązania stosunku pracy za wypowiedzeniem. Istnieje poważne niebezpieczeństwo, że przepis ten może być wykorzystywany do rozwiązania stosunku pracy z mianowanymi pracownikami naukowymi, którzy okażą się z różnych względów „niewygodnymi” dla kierownika danej jednostki naukowej.

Art. 47.

Jest:

1. Wykonywanie przez pracownika naukowego dodatkowego zatrudnienia w ramach stosunku pracy lub prowadzenie działalności gospodarczej, bez uzyskania **wcześniejszej** zgody dyrektora, stanowi podstawę do rozwiązania stosunku pracy za wypowiedzeniem w instytucie będącym podstawowym miejscem pracy.

Proponowana zmiana:

Wykreślenie punktu 1.

Uzasadnienie:

Patrz uzasadnienie proponowanych zmian w artykule 94 ustawy o PAN. Zapis w art. 47 ustawy o instytutach badawczych jest niemal identyczny z zapisem w art. 94 ustawy o PAN i został skonstruowany w tym samym celu – administracyjne ograniczanie wielozatrudnienia kadry naukowej.

Prof. dr hab. Mieczysława Irena Boguś
e-mail: slawka@twarda.pan.pl

Prof. dr hab. Teresa Włodarczyk
e-mail: teresa@ipan.lublin.pl

Dr inż. Szymon Imielowski
e-mail: simiel@ippt.gov.pl

Warszawa – Lublin, 9.07.2010